

I U D A I C A

Rabinul MENACHEM MENDEL SCHNEERSOHN (Lubavicer Rebe)

Mișcarea religioasă „Habad-Lubavitch” se revendică de la hasidism, iar fondatorul ei este Rabinul *Schneur Saloman* din Ladi, care a fost și primul rabin din „dinastia” Schneersohn. „Habad” este un cuvânt rezultat din contractia: „Hochma” (știință), „bina” (înțelepciune) și „daat” (conștiință). Fondatorul mișcării s-a născut la 1746, la Liosna. A fost discipolul hasidului Beer din Meserici, a făcut o călătorie împreună cu 300 de discipoli ai Rabinului Menahem Mendel din Vitebsk, în Palestina, apoi s-a stabilit la Ladi, unde a murit în 1812, când armata franceză a năvălit în Rusia. La moartea sa, mișcarea număra 100.000 de aderenți, urmașul său fiind Dov Beer, stabilit la Lubavici (Polonia). A lăsat numeroase scrieri și *un nume*. S-a opus ocupației franceze, a fost în conflict și cu autoritățile țariste, dar țarul Alexandru I l-a protejat.

Din această spiță se trage și **Menachem Mendel Schneersohn**, plecat dintre noi în 1994. S-a născut în 1902, la Nikolaev, în Rusia; era fiul lui *Levi Itzhac Schneersohn*, Șef Rabin la Ekaterinoslav. La vârsta de 13 ani, când sărbătorește *Bar Mițva*, viitorul rabin era considerat un „ilui” (savant). În 1923, îl cunoaște pe Lubavicer Rebe de atunci, *Iosif Itzhac Schneersohn*, căruia îi devine ginere. Studiază la Sankt Petersburg, Berlin, Paris, obținând diploma de inginer, apoi pe cea de doctor în matematică. Era un poliglot (cunoștea

nouă limbi străine) și avea profunde cunoștințe în domeniul iudaismului. În 1941, se stabilește în S.U.A., devenind unul dintre liderii mișcării „Habad”. Scrie lucrări despre Cabala, hasidism, Tora, iar în 1950 este ales șef (Rosh) al Mișcării „Habad-Lubavitch”, care ia amploare. În S.U.A. și Canada sunt deschise peste 100 de centre, în Israel se înființează comunități „Lubavitch” la Safed, Lod, Ierusalim, iar lângă Tel Aviv ia ființă Centrul „Kfar Habad”. Centre „Habad-Lubavitch” au

fost înființate în Austria, Australia, Argentina, Brazilia, Anglia, Franța, Olanda, Italia, Scoția, Spania, Elveția, Germania, Belgia și în multe alte țări, printre care și în România (conducător al organizației - Rabinul Naftali Deutsch). Scopurile acestei organizații sunt: caritatea, păstrarea tradiției prin respectarea sărbătorilor, a rugăciunilor zilnice etc. Fondatorul mișcării, *Schneur Saloman*, spunea că „lumina învinge întunericul numai atunci când săracii sunt ajutați în nevoile lor”.

Există edituri care tipăresc, în milioane de exemplare, cărți, publicații, calendare, în diverse limbi. Cartea cea mai importantă a mișcării este „Tania”, difuzată în peste 100 de țări. Rabinul Menachem Mendel Schneersohn a combătut ideea de „ieșire la pensie”, omul nu trebuie să renunțe la activitatea practică și la cea spirituală, longevitatea însăși a rabinului fiind o dovadă (a trăit peste 90 de ani).

Mișcarea „Habad-Lubavitch” are o largă deschidere pentru așkenazi, sefarzi, pentru cei mai mult sau mai puțin tradiționaliști în privința, de pildă, a cașrutului (care trebuie, totuși, respectat, în măsura posibilităților), nu face deosebiri între categoriile sociale, țara de origine, iar cel mai important lucru - iubește și respectă Statul Israel, considerând că noi trăim în epoca venirii iminente a lui Mesia.

Rabinul MENAHEM NAHUM din Cernobîl

Puțini știu că Cernobîl, cunoscut abia după catastrofa nucleară din 1986, a fost un târg cu o viață comunitară evreiască destul de intensă. Menahem Nahum a învățat la *Leșiva* din Vilnius, a devenit rabin și s-a dedicat studiului Cabalei, a moștenirii lui Isaac Luria. Practicând principiile cabalistice, a devenit ascet, a renunțat la vinul consumat de sărbători, postea două zile pe săptămână și în fiecare noapte se trezea spre a se ruga și a deplânge distrugerea Templului. Auzind de Baal Șem Tov, a dorit să-l cunoască. Întâlnirea cu acesta i-a schimbat modul de a gândi, ca și obiceiurile. A renunțat la ascetismul propus de Luria, înțelegând că Dumnezeu trebuie cinstit prin bucurie și nu prin-o jale continuă. După moartea lui Beșt, a rămas discipol al hasidismului, urmându-l pe Dov Ber, marele Maghid din Mesericz. A înțeles că Divinitatea sălășluiește în fiecare particulă a Universului (n.n. - a se compara cu panteismul lui Spinoza, care a trăit cu un secol înainte). A munci, a mânca, a bea - sunt bucurii ale vieții, dar prima obligație este de a fi drept. De aici și denumirea de „țadic” a hasidului. Rabinul Nahum a înțeles că studiul Torei trebuie însoțit de fapte bune, altfel el devine steril, rupt de realitate, de nevoile oamenilor. Recunoscut de hasizi, el a fost numit Maghid (învățat) la Cernobîl. Trăia în sărăcie, cu mijloace minime, oferite de obște. Împărțea din înțelepciunea și optimismul celui care crede în dreptate și în Divinitate. Îndemna mereu la înțelegerea celor săraci, bolnavi, bătrâni. A lăsat scrieri, precum *Meor Enaim* (*Lumina pentru ochi*) și *Ismah Lev* (*Bucuria inimii*). A fondat o „dinastie hasidică”, după tradiție.

Azi, în Cernobîl, e puțin probabil să mai fie evrei, dar în Ucraina trăiesc circa 250.000. Hasidismul reînvie.

Din „Celebrare hasidică”, de Elie Wiesel (III)

BAAL ȘEM TOV și urmașii săi

Este curios că Baal Șem Tov, care a trăit în sec. XVIII, fiind contemporan cu Voltaire, Kant, Lessing, Diderot (ca să nu mai amintim de Moses Mendelsohn), a rămas doar în legende. Dar înaintea lui Israel ben Eliezer (numit Baal Șem Tov) au mai trăit „făcători de minuni”: Joel Baal Șem, Eliahu Baal Șem, Benjamin ș.a. Numai Baal Șem Tov este mai cunoscut, am spune, nemuritor. Exista credința că putea ajunge la Ierusalim, la Safed, printr-un tunel pornit din Munții Carpați.

Rabi Nahum, care a refuzat mult timp să-l accepte, l-a invitat la o „dispută”. „Se spune că puteți citi gândurile oamenilor. La ce mă gândesc eu acum?”.

„La Dumnezeu”, i-a răspuns Beșt. „Prea simplu - a replicat rabi -, orice evreu evlavios se gândește la El”. „Da, dar fiecare în felul său”. Rabi a tăcut și, de atunci, a început să-l laude pe Baal Șem. Este vorba de pluralitatea credinței, pe atunci necunoscută. Unui hoț i-a spus: „Dacă ai ochii atât de ageri, de ce nu cauți binele?”. Unui medic: „Voi vedeți doar răul de la suprafață”. Unui rabin: „Mesia vine pentru toți, nu numai pentru rabini”.

Odată, a intrat într-o cărciumă, unde o bandă de răufăcători își sărbătorea jaful. Baal Șem Tov era însoțit de un discipol, care știa să cânte frumos. Bandiții au ascultat cântecele și de atunci nu au mai jefuit decât pe cei care nu știau să cânte. Parțial, erau salvați și bandiții și victimele.

Se mai spune că Beșt a promis discipolilor că le va arăta cine e profetul Elie (cel mai popular profet biblic - n.n.). „Deschideți bine ochii”, le-a spus. Ei au văzut un cerșetor care ieșea dintr-o ieșivă cu o carte în mână. În altă zi, la o petrecere, un bărbat a plecat cu o lingură de argint luată de pe masă. Altădată, un călăreț s-a oprit lângă ei și le-a cerut foc pentru pipă. „El era profetul Elie”, le-a spus Baal Șem Tov, iar uimirea discipolilor l-a făcut să adauge: „Secretul stă în privire”.

Istoria unei comunități

Ana-Maria Caloianu, absolventă a Universității clujene (mi-a vorbit laudativ, pe merit, despre ea prof. univ. dr. Ladislav Gyemant), fost redactor la Editura Hasefer, publică o bine documentată lucrare (se pare, de doctorat) *Istoria comunității evreiești din Alba Lulia*, în contextul publicării în ultimii 15 ani a mai multor studii despre evreii din Transilvania (Moshe Carmilly, Victor Neumann, alți istorici). „Istoria” autoarei se rezumă la perioada secolul XVII - 1948. Cea mai veche atestare a existenței evreilor la Alba Lulia este datată în anul 1591, amintind de un tribunal rabinic („Beit Din”), ceea ce dovedește existența unor așezări mai vechi decât anul atestării. Alba Lulia, aflată practic în centrul Transilvaniei, a fost teatrul a nenumărate acțiuni militare, turcii, austriecii, ungurii încercându-și forțele în această zonă. În secolul al XVIII-lea, a existat ideea concentrării populației evreiești în orașul Alba Lulia, pentru a-i ocroti de diverse acte samavolnice. Reformatorul Iosif al II-lea nu a reușit prea mult să schimbe lucrurile. Secolul al XIX-lea aduce schimbări majore, în 1867, evreii, alături de alte etnii, capătă drepturi cetățenești. Comunitatea se reorganizează, dar evreii au de înfruntat antisemitismul chiar și din partea unor convertiți religioși. La începutul secolului XX, comunitatea se divizează în „tradiționaliști” și „moderni”. Urmează perioada revenirii Transilvaniei la patria mamă, perioada de după 1918, inclusiv dictatura antonesciană, căderea Germaniei naziste, începutul dominației comuniste în România. Un alt capitol se referă la „Evoluția demografică și socio-profesională a evreilor din Alba Lulia”, apoi „Instituțiile religioase”, „Învățământul evreiesc”.

Grupaj realizat de BORIS MARIAN

Despre Rabi Itzhac din Berdicev

În ajun de Pesah, a venit la țadic un nevoiaș, să-l întrebe dacă poate face *Kiduş* (binecuvântarea vinului) de *Leil Haseder* (prima seară de Pesah) cu lapte, deoarece nu-și permite să cumpere vin, care e prea scump. Țadicul i-a răspuns că e permis, dar că, totuși, ar trebui să fie vin, așa cum e scris. Când nevoiașul a dat să plece, țadicul i-a dăruit o sumă importantă de bani. „De ce i-ai oferit atât de mult? Doar vinul nu costă atât!”, s-a mirat soția țadicului. „Nevoiașul a întrebat dacă poate folosi lapte în loc de vin, dar s-a înțeles din vorbele sale că nu are bani nici pentru carne, nici pentru mațot”, a răspuns țadicul.

Leil Haseder la Rabin

În ajun de Pesah, au venit la Rabinul Zonenfeld, din Ierusalim, câțiva turiști care și-au exprimat dorința de a participa la masa lui de *Leil Haseder*. Turiștii i-au dat o sumă de bani pentru masă. Musafirii s-au simțit foarte bine la Rabin, iar după *Leil*

DIVREI TORA REFLECȚII BIBLICE de ing. BARUCH TERCATIN

Povestiri hasidice

Haseder, s-au întors la hotel. După sărbătoare, Rabinul Zonenfeld i-a căutat la hotel și le-a returnat banii. Mirați, turiștii l-au întrebat: „De ce, după ce ați luat banii, v-ați răzgândit și vreți să ni-i restituiți?”. „Fiindcă am vrut să vă

simțiți bine, ca și cum ați fi plătit masa, dar, de fapt, încă de la început, eram hotărât să nu vă rețin banii”, a răspuns Rabinul.

Cele zece plăgi

Pentru că vinul înveselește, iar bucuria noastră nu poate fi completă, când citim cum a fost pedepsit un popor, poporul egiptean, deși i s-a convenit pedeapsa Divină.

Rabi Levy din Berdicev a mers, odată, în ajun de Pesah, în piață, moment în care era

de-acum interzisă comercializarea *hamețului* (aluat dospit). El s-a adresat unui țaran, care făcea negoț și i-a cerut să-i procure mătase. Țaranul i-a răspuns că, deși importul e interzis, el îi poate procura orice cantitate dorește. Rabi Levy a mers mai departe, a intrat în prăvălia unui evreu care vindea tot anul pâine și i-a cerut negustorului câteva pâini. Acesta, foarte indignat, i-a spus că e ajun de Pesah și el nu mai are pâini și nu e dispus să i le procure, oricât ar plăti pentru ele. Țadicul din Berdicev a ridicat mâinile către Cel Atotputernic și a spus: „Uite ce evrei buni ai! Autoritățile nu l-ar pedepsi cu nimic pe evreu dacă îmi va face rost de câteva pâini și, totuși, din frică de Tine, Doamne, cu nici un preț, nu vrea să mi le procure. În schimb, țaranul, care poate fi condamnat la mulți ani de temniță, dacă este prins că face comerț ilicit, nu are frică, fiind dispus să-mi procure orice cantitate de mătase doresc”.

Ajun de Pesah